

Opracowanie: dr Przemysław Płoskonka

Materiały pomocnicze do prezentacji:

EDUKACJA W TERENIE EDUKACJĄ PRZYSZŁOŚCI:

©Przemysław Płoskonka, Warszawa 2022

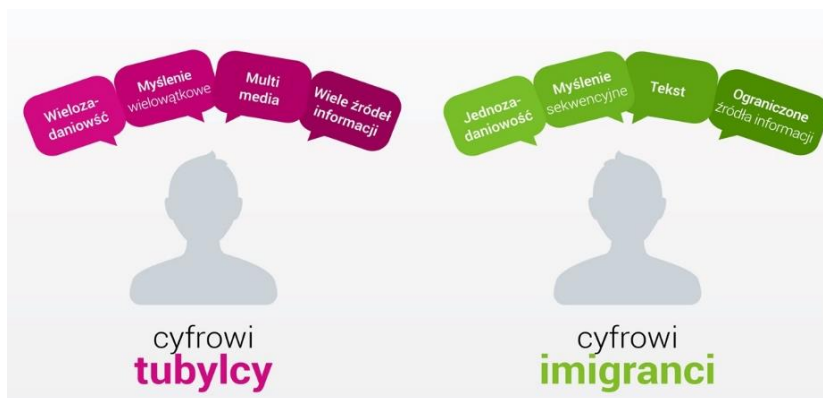
UCZENIE SIĘ CZYLI...

Współcześnie uznaje się, że uczenie się:

1. oddziałuje na poziom wiedzy, zachowań oraz postaw jednostki, czyli polega na rozwijaniu kompetencji, jakie ona posiada lub ma osiąść,
2. jest procesem,
3. trwa w czasie i wymaga powtarzalnych oddziaływań (np. instruowania, wskazywania, wzmacniania, informowania o efektach),
4. jest dzielone na różne fazy (doświadczenie i dostrzeżenie problemu / zjawiska; zrozumienie poprzez analizę oraz refleksję / przyswojenie sobie wiedzy dotyczącej zjawiska / problemu; wprowadzenie modyfikacji / zmian do sposobu myślenia odczuwania; działania w danej sytuacji w życiu zawodowym (poza salą szkoleniową).

DIGITAL NATIVES CZY POKOLENIE KOPIUJ-WKLEJ?

Do grupy digital natives należy większość pokolenia Z – urodzonych po 1995, wychowanych w otoczeniu multimediów, zakorzenionych jak żadna inna generacja w świecie wirtualnym. Cyfrowi tubylcy przywykli do szybkiego przetwarzania informacji. Lubią wielowątkowość i procesy równoległe. Zamiast tekstu preferują grafikę. Najlepiej działają „zscieciowani”. Oczekują natychmiastowej satysfakcji. Wolą gry od „czegoś poważnego”.

Tony Wagner¹ z Harvard University wyróżnił siedem podstawowych umiejętności, jakie powinny być osiągnięte przez dzieci we współczesnym cyfrowym świecie.

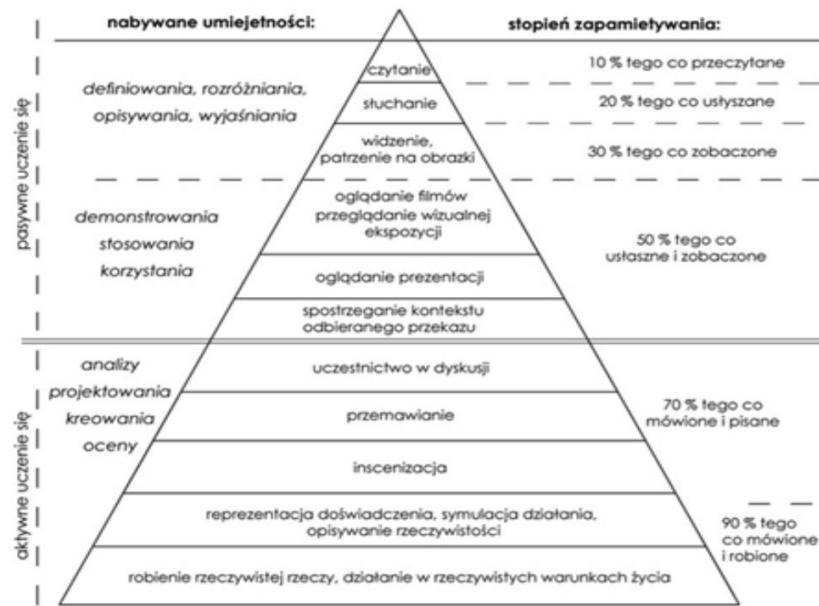
Są to:

- rozwiązywanie problemów i myślenie krytyczne,
- współpraca w różnych grupach i przywództwo poprzez wywieranie wpływu,
- mobilność i umiejętność adaptacji do nowych warunków,
- inicjatywa i przedsiębiorczość,
- efektywna komunikacja - pisemna i ustna,
- ocena i analiza informacji,
- ciekawość świata i wyobraźnia.

¹ Wagner T. The Global Achievement Gap: Why Even Our Best Schools Don't Teach the New Survival Skills Our Children Need-- And What We Can Do About It.

JAK SKUTECZNIE UCZYĆ

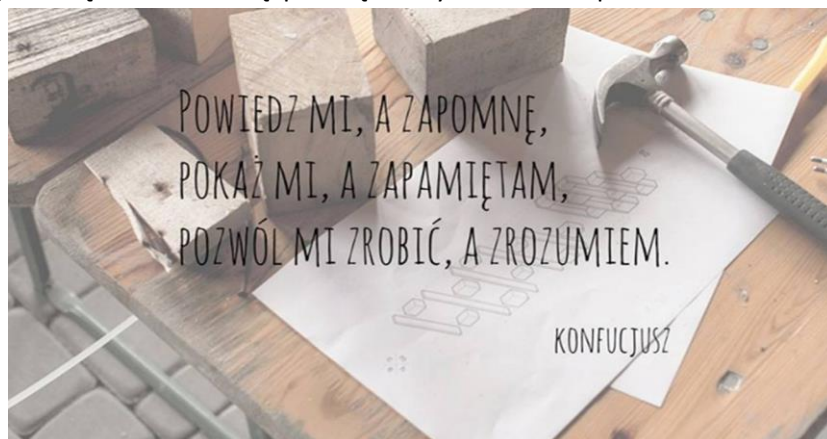
Edukacja jest procesem adaptacji człowieka do warunków środowiska.

Rysunek 1 A. Diagram doświadczenia uczenia się wg Dale'a

Po pierwsze PLENER: współcześnie na powrót wypukła się rolę terenu czy pleneru, jako scenarii działalności poznawczej i wychowawczej. Trend ten zwany jest plenerowością. Termin plener/outdoor jest semantycznym zapożyczeniem angielskiego open air, plein-air czy też outdoor-scenery i definiowany jest jako otwarta przestrzeń pod gołym niebem czy naturalna sceneria będąca miejscem aktywności artystów. Plener w edukacji rozumiany jest jako pewien fragment środowiska przyrody, której aktualny stan można uznać za dostatecznie bliski naturalnemu. Plener staje się pewnego rodzaju laboratorium, które oferuje możliwości bezpośrednich doświadczeń i miejscem swoistego procesu wychowania plenerowego.

Po drugie PRZYGODA: stymulujące warunki do otwarcia się człowieka na żywy kontakt z rzeczywistością można uzyskać wykorzystując niecodzienne sytuacje. Przygoda to wydarzenie będące dla kogoś czymś niecodziennym, odbiegającym od zwykłego trybu życia. Przygoda umożliwia interakcję z otoczeniem. Dla tych, którzy poszukują przygody, nagrodą stanowi odkrywanie i odsłanianie tego co ukryte i nieznanne. Przygoda związana jest więc z odwieczną pokusą odkrywania i w sposób nierozzerwalny wiąże się z edukacją

OUTDOOR EDUCATION

Outdoor education - edukacja nieformalna kształtująca umiejętności miękkie człowieka; nauka przez działanie, ściśle powiązana ze środowiskiem naturalnym.

Plener jako środowisko uczenia się:

- pozwala wyrównać różnice w statusie społecznym,
- przyczyny i skutki działania mogą być bezpośrednio przeżyte i wykorzystane jako okazja do uczenia się,
- emocje i komunikacja odgrywają kluczową rolę,
- przeżycia na łonie natury przekazują trwałe wrażenia, które są swoistego rodzaju piętrem.

WSPÓŁCZESNE KONCEPCJE

Woodcarf (Puszczaństwo) Ernest Thompson Seton (1860 - 1946)

- Świadomy wypoczynek i wychowanie na łonie przyrody - forma łagodzenia negatywnego wpływu cywilizacji
- Samorządność chłopców pod przewodnictwem dorosłych
- Magiczny wpływ ogniska obozowego - centrum życia
- Samodoskonalenie – zdobywanie sprawności
- System małych grup
- Symbolika i obrzędowość nawiązująca do tradycji starosłowiańskich i indiański

Skauting – Robert Baden-Powell (1857 - 1941)

- Uczenie przez działanie – obserwacja, eksperymentowanie, wyciąganie wniosków, dokonywanie wyborów i osobiste działanie
- Ukierunkowane na jednostkę - praca nad sobą, czyli nieustanne kształtowanie i doskonalenie własnej osobowości
- Działanie oparte na zainteresowaniach - system stopni harcerskich i sprawności
- Przynależność do małych grup – system zastępowy
- Gra jako środek wychowawczy

PEDAGOGIKA PRZEŻYĆ

Jedną z wad tradycyjnej metody nauczania jest brak możliwości doświadczania wiedzy przez uczniów. Przekazuje się suche fakty, których nie da się poczuć, dotknąć, zobaczyć czy usłyszeć. Uczniowie są ze sobą porównywani, zaś kryteria oceny są dla wszystkich identyczne („sprawiedliwe”).Wzmaga to niezdrową rywalizację i uniemożliwia indywidualne podejście.

Pedagogika przeżyć to metoda pracy grupowej w terenie/plenerze oparta na działaniu, które poprzez swoją wspólnotowość i aktywny udział członków grupy służy rozwijaniu kompetencji społecznych, intelektualnych, emocjonalnych i fizycznych jej uczestników.

Najważniejsze cechy:

- zorientowanie na działanie - zasada „learning by doing”. Nauka oparta na własnych doświadczeniach, indywidualnych doznaniach i zaangażowaniu,
- samodzielność nabywania wiedzy – człowiek uczy się sam, a nie jest nauczany (konstruktywizm, neurodydaktyka),
- grupa jako przestrzeń do nauki - współpraca i wspólnota zamiast rywalizacji pozwala rozwijać kluczowe kompetencje społeczne,
- komplementarność - oddziaływanie na sferę intelektualną (wiedza), duchową (emocje i psychika) oraz fizyczną (ciało),
- challenge by choice – uczestnicy mają wybór, brak przymusu,
- akceptacja niepowodzenia – nieudany przebieg działania jako źródło wniosków i refleksji nie za poczucie porażki,
- rola trenera – towarzysz/przewodnik, nie lider czy głośnik z którego wydobywa się wiedza,
- natura jako środek oraz tło/pretekst.

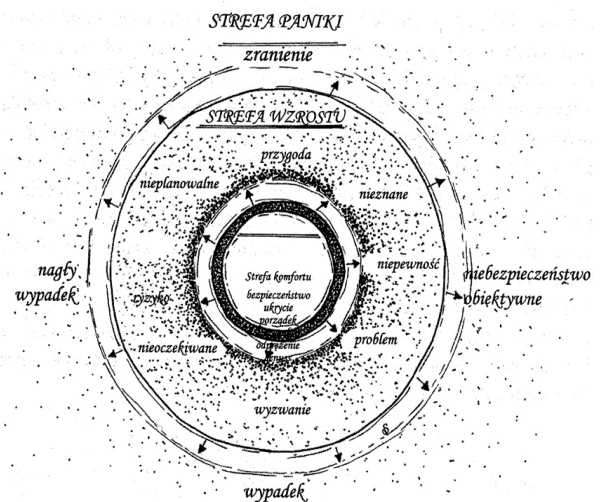
OUTDOOR EDUCATION – KONCEPCJE

TEORIA TRZECH STREF

Strefa komfortu – w tym obszarze znajduje się to co znamy, umiemy - czynności wykonujemy rutynowo. W tym obszarze czujemy się bezpiecznie. Niestety pozostając w tej strefie – niewiele się uczymy.

Najbardziej efektywne jest wyrwanie się ze strefy komfortu do strefy wyzwań. Znajdują się w niej wyzwania, których do końca nie znamy, ale są one dla nas możliwe do podjęcia i związane z przełamaniem się, wysiłkiem, doświadczeniem. Strefa wyzwań z czasem staje się strefą komfortu.

Trzecia strefa bywa nazywana strefą paniki lub strefą zagrożenia. W jej obszarze nasz stres lub lęk wzrasta tak bardzo, że niemożliwe jest uczenie się ze względu na blokadę psychiczną.

Rys. 6: Uczenie się – między strefą komfortu a strefą paniki (w oparciu o Luckner/Nadler 1997, 29).

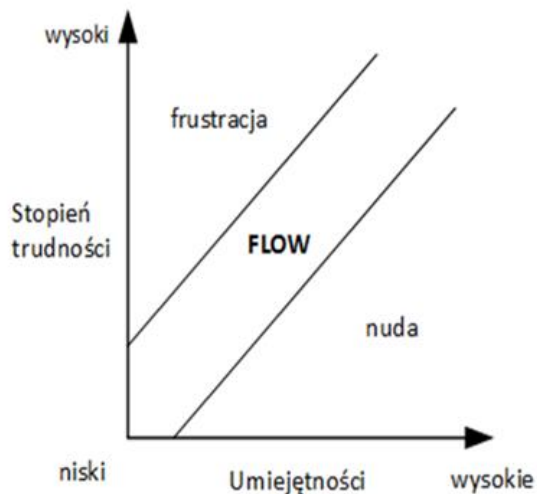
TEORIA PRZEPLYWU

„...jednym z warunków przetrwania rodzaju ludzkiego w nieprzewidywalnym i niebezpiecznym otoczeniu była i jest przyjemność czerpana z doświadczania nowych sytuacji związanych z określonym poziomem ryzyka”.

Flow - stan jednoczesnego silnego skupienia i oddania zadaniu zarazem. To przyjemność, która płynie z wykonywania czynności odpowiednio zrównoważonej pod względem trudności i umiejętności.

Zbyt trudne zadanie powoduje frustrację, zbyt łatwe może skutkować nudą.

Tylko właściwie dopasowanie stopnia trudności wykonywanych zadań do własnych kompetencji i sprawności może wywołać flow - stan optymalnego doświadczenia.

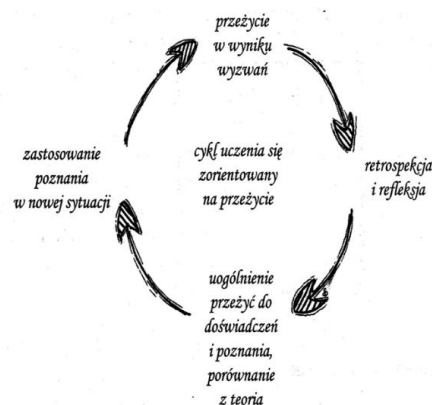
CYKL KOLBA

Cykl Kolba zakłada początek w przeżyciu. Wszyscy uczyliśmy się przez bezpośrednie doświadczenie i eksperymenty. W innym przypadku nikt z nas nie umiałby chodzić i cierpielibyśmy z powodu ciągłych oparzeń dotykając gorące przedmioty.

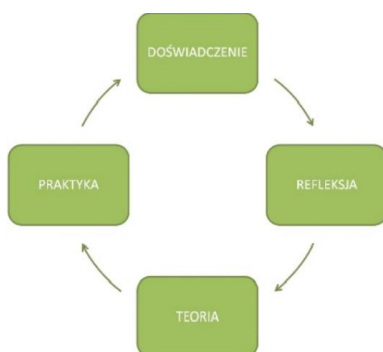
Za każdym razem kiedy wkraczamy na nowo w cykl uczenia się, dzieje się to na wyższym poziomie, z większymi kompetencjami, ale z mniejszym efektem uczenia się.

Pojęcia bez punktu widzenia są puste, punkt widzenia bez pojęć jest ślepy.

Według Kolba w procesie uczenia się można wyróżnić cztery podstawowe czynności.

Rys. 8: Cykl uczenia się zorientowany na przeżycie (w oparciu o Luckner/Nadler 1997, 8).

WARTO PAMIĘTAĆ – EFEKTYWNOŚĆ NAUCZANIA

Prawo Pareto (zasada 20/80)

Ogólnie możemy uznać, że 20% działań generuje 80% rezultatów. Zawsze możemy wyznaczyć jakąś mniejszość, która odpowiada za większość wyników. Mając do wykonania 10 zadań, 2 z nich będą ważniejsze niż 8 pozostałych. 2 z nich będą odpowiedzialne za 80% ogólnego wyniku. Co więcej, wykonanie każdego z tych 10 zadań może zająć tyle samo czasu.

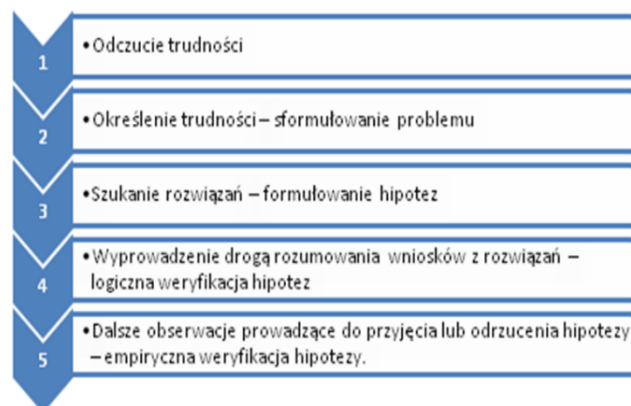
Prawo Parkinsona (prawo zwłoki)

Bez względu na to, ile czasu mamy na zadanie, to i tak będziemy dążyli do wypełnienia 100% tego czasu. Wykonywanie zadań wydłuża się wprost proporcjonalnie do czasu jaki został przeznaczony na realizację tego zadania.

METODA PROBLEMOWA DEWEYA

Problem stanowi trudność praktyczną i teoretyczną, której rozwiązanie zawdzięczamy własnej aktywności badawczej. Stanowi rodzaj wyzwania, którego podmiot nie może się podjąć przy wykorzystaniu jedynie dotychczasowego zasobu posiadanej wiedzy.

Proces kształcenia nie polega głównie na narzucaniu uczniom zewnętrznych schematów myślenia i działania, lecz by szkolna „wiedza” nawiązywała jak najczęściej bezpośrednio do doświadczenia ucznia.

SURWIWAŁ – SZTUKA ZARADNOŚCI

Surwiwał w potocznym rozumieniu, czyli w możliwie najszerszym ujęciu, utożsamiany jest z umiejętnościami pozwalającymi przetrwać w trudnych niecodziennych, odmiennych warunkach. Nazywany jest również sztuką przetrwania i traktowany jako zbiór wiedzy o postępowaniu we wszystkich sytuacjach opresyjnych, skrajnie uciążliwych, ekstremalnych. Wedle najlapidarniejszych ujęć surwiwał jest umiejętnością przystosowania do nowych okoliczności i warunków.

Przetrwanie – radzenie sobie w zaistniałych trudnych sytuacjach.

Przetrwanie – zabezpieczenie się przed opresją.

UPRAWIANIE SURWIWAŁU A SYTUACJA TYPU SURWIWAŁ

W sytuacji faktycznego przetrwania człowiek może znaleźć się na skutek własnej decyzji (forma rekreacji, edukacji, ćwiczeń) lub na skutek okoliczności wymagających autentycznego przeciwdziałania zdarzeniom nagłym. W pierwszym przypadku jest to dobrowolna i świadomie wybrana forma aktywności ruchowej. W drugim jest to nagła i nieprzewidywalna sytuacja zagrażająca bezpieczeństwu uczestnika, która może zdarzyć się podczas uprawiania dowolnej formy aktywności

SURWIWAL – NARZĘDZIE EDUKACJI

Surwiwal ze względu na szczególną umiejętność posługiwania się wiedzą prakseologiczną oraz twórcze podejścia do szukania rozwiązań doskonale nadaje się jako narzędzie edukacji. Tak zwane „uprawianie surwiwalu” jest w założeniach rodzajem otwarcia się na rzeczywistość

Zachętą do zwrócenia uwagi uczniów na surwiwal może być:

- opowieść o surwiwalu i o surwiwalowym sposobie spędzaniu wolnego czasu,
- opowieść o przygodzie w trudnych warunkach,
- nawiązanie do zdarzenia znanego dzieciom osobiście,
- pobudzenie motywacji do przeżycia surwiwalowej przygody.

Wskazane jest unikanie sytuacji kreowania wizji świata pełnego zagrożeń, w którym człowiek powinien się czuć osaczony – celem nie jest tworzenie postaw lękowych.

NOTATKI

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Stowarzyszenia Polska Szkoła Surwiwalu.
<http://surwiwal.edu.pl>